

PEN NORWAY

PEN Norveç'in Gezi davası tutuklusunu
Osman Kavala ile söyleşisi:

**"Gezi ülkemizin birçok şehrine yayılan, özgürlüklerin
kısıtlanmasına ve tepeden inme politikalara karşı
büyük bir halk hareketiydi."**

Çizim: Murat Başol

OSMAN KAVALA
SAVUNMA YAPIYOR

GEZİ DAVASI
23.06.2019

Murat Başol

PEN Norveç'in Gezi davası tutuklusunu Osman Kavala ile söyleşi:

“Gezi ülkemizin birçok şehrine yayılan, özgürlüklerin kısıtlanmasına ve tepeden inme politikalara karşı büyük bir halk hareketiydi.”

PEN Norveç Gezi sanıklarından Osman Kavala ile birlikte 16 sanığın “cebir ve şiddet kullanarak hükümeti devirmeye teşebbüs” suçu ile yargılandıkları Gezi davasının duruşmalarının tamamını takip etti. 25 Nisan 2022 tarihinde halihazırda tutuklu bulunan Osman Kavala ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırılırken, duruşmada hazır bulunan diğer sanıklar 18 yıl hapis cezasına çarptırıldılar ve mahkeme salonunda tutuklandılar. PEN Norveç yargı sisteminin bu şekilde şok edici bir düzeyde suistimal edilmesine bizzat şahit oldu ve bugün her bir tutuklu sanıkla söyleşi gerçekleştiriyor.

Dört buçuk yılı aşkın bir tutukluluk sürecinden de söz ettiğimiz için öncelikle sağlığını merak ediyoruz? Kendinizi nasıl hissediyorsunuz?

Sağlığım yerinde. Eşimi gördüğüm, telefonda oldukça yaşlı olan annemin sesi düzgün çıktığı günlerde kendimi daha iyi hissediyorum. Tanışmış ve tanışmamış olduğum dostlardan gelen destek mesajları da ruh halimi olumlu etkiliyor.

Hapishane şartlarınız nasıl? Ve bunun kadar önemlisi, gündelik hayatınızı nasıl örgütlüyorsunuz? Hapishanenin kısıtlayıcılığına rağmen üretken hissedebiliyor musunuz?

Burası kurallara göre işleyen bir kurum. Yüksek güvenlikli cezaevi olduğu için diğer cezaevlerinde olan kalabalıklaşmanın getirdiği sorunlar yaşanmıyor. Yazma konusunda çok üretken olduğumu söyleyemeyeceğim. Kısmen, kaynaklara erişimin kısıtlı olması ve bilgisayar imkanı olmaması nedeniyle. Ama tek kişilik koğuştta kalmak okumak için ideal bir ortam oluşturuyor.

“Amaçlanan iktidara karşı kitlesel protesto hareketlerini kriminalize etmek”

Siz esasında tek bir dosyadan ve tek bir kez yargılanmadınız. Aslında birleştirilmiş birçok dosyadan ve tekrar tekrar yargılandınız. Beraat kararına rağmen yeniden hedef alındınız. Bütün bunları nasıl yorumluyorsunuz? Gezi davasında yeniden yargılama kararı alınması ve akabinde bu kadar ağır bir hüküm kurulmasının gerisindeki saik sizce nedir?

Bundan beş yıl önce her ikisi de delilden yoksun aynı zamanda mantıksız olan iki suçlamadan, Gezi protestolarını organize ederek hükümeti devirmeye çalışmak ve 15 Temmuz 2016 darbe girişimine destek vermek suçlamalarından tutuklanmışım. 15 Temmuz darbe girişiminden sonra, iktidar çevrelerinde dış güçlerin hükümeti devirmeye çalıştığına dair bir söylem benimsendi ve Gezi

“ Gezi ülkemizin birçok şehrine yayılan, özgürlüklerin kısıtlanmasına ve tepeden inme politikalara karşı büyük bir halk hareketiydi. Birçok şehirde milyonlarca yurttaşımız katıldı. Bu hareketin bir kumanda merkezi, beyni yoktu, ancak kalbi vardı, kalbi de İstanbul'un merkezinde, yerine alışveriş merkezi yapılması istenilen Gezi parkıydı. ”

Çizim: Murat Başol

protestolarından yıllar sonra, bu anlatıya uygun olarak ve bu anlatıyı desteklemek amacıyla Gezi davası kurgulandı. Sanırım amaçlanan iktidara karşı kitlesel protesto hareketlerini kriminalize etmek ve muhalif hareketlerin hükümete düşmanlık besleyen yabancı güçlerce desteklendiği algısını yaratmaktı. Bu iddiayla ilgili herhangi bir somut delil, bilgi olmadığından Soros üzerinden bir komplo teorisi kurgulandı. Ülkemizde de Sovyetler Birliği deneyiminden otoriterliği devralmış olan rejimlere karşı düzenlenen protestoların Soros tarafından organize edilmiş olduğuna dair yaygın bir inanış var. Gezi iddianamesinde Açık Toplum Vakfı Kurucusu George Soros'un bunlara ve Arap Baharı protestolarına büyük destek vermiş olduğu iddia edilmiş. Her ne kadar Gezi parkına gittiğimde yanımda bir miktar poğaçaya götürmek dışında protestolara maddi bir desteğim olmadıysa da Gezi parkının yok edilmesine karşı çıktığım protestolara sempati beslediğim için, aynı zamanda da Açık Toplum Vakfı'nın yönetim kurulunda olduğumdan, kurgulanan senaryoda dış güçlerle protestocular arasındaki organizasyonu yapan kişi olma rolü için ben uygun bulunmuşum.

İddianameyi hazırlayanların bakış açısına göre, Yönetim Kurulu başkanı olduğum Anadolu Kültür'ün Avrupa'dan vakıflarla yakın ilişkisi olması, Kürt ve Ermeni meseleleriyle ilgili kültürel projeler gerçekleştirmiş olması da beni böyle bir role qualify eden faktörler. İlk Gezi davası beraatle sonuçlanınca, bu karar bozulana ve iktidarın istediği gibi mahkumiyet kararı çıkana kadar olan süre boyunca benim cezaevinden çıkmamam için icat edilen casusluk suçlamasında gerekçe olarak sivil toplum faaliyetleri görüntüsü altında azınlıkları devlete karşı kışkırttığım iddia ediliyor. Tabii, hiçbir delil ortaya konmadan.

Türkiye'nin AİHM kararını uygulamayı reddetmesi karşısında neler hissettiniz? Bu yargılamayı, AİHM kararının uygulanmaması da dahil tüm süreci dışarıdan izlemek dahi zordu. Böylesine gerçek üstü ve temeli sorgulamaya açık bir yargılamanın parçası olmak size nasıl hissettirdi? Tüm bunlar olurken sakinliğinizi ve ağırbaşlılığınızı nasıl korudunuz?

Yapılan vahamet derecesini anlatabilmek için birkaç noktayı hatırlatmak isterim. 2019 yılında alınan AİHM kararı sadece hakkımda herhangi bir suçu işlemiş olduğuma dair makul şüphe uyandıracak delil bulunmadığına hükmetmedi, Aynı zamanda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 18. Maddesinin de ihlal edilmiş olduğu tespitini yaptı. Tutuklanmamda, beni bir insan hakları savunucusu olarak susturma kastının olduğuna, tutuklanmamın siyasi saiklerle yapıldığına hükmetti. İlk Gezi davası beraatle sonuçlandıktan sonra, Cumhurbaşkanı'nın bu karara karşı çıkması üzerine, yasadaki tanımların dışına çıkarılarak bir casusluk suçu icat edildi ve tutukluluğum devam ettirildi. Avrupa Konseyi'ne de AİHM kararlarına aykırı bir uygulamanın söz konusu olmadığına dair bilgi yollandı. Bunlar, hukuk normlarının yanısıra etik prensiplerden de ciddi bir kopuşu işaret ediyor.

Türkiye’de faaliyetlerini sakıncalı bulduğumuz kişileri, eylemleri suç kapsamına girmese de cezalandırırız, AİHM ve yabancı kurumlar buna müdahale edemez mesajının verildiğini düşünüyorum. Mahkemelerin hukuka değil, iktidarca belirlenen suçluluk tanımlarına göre davrandığı bir ortamda hukuk ilkelerini savunmak öncelik kazanıyor. Böyle bir kamusal sorumluluğu yerine getirmeye, buna uygun bir şekilde davranmaya gayret ettim.

Nisan 2022’de açıklanan karar akabinde verdiğiniz bir röportajda şu ifadeleri kullandınız: “Ciddi bir göz karartma durumu söz konusu. Bu kararın Yargıtay’da bozulacağına inanıyorum. Ama seçimlerden önce kararın bozulacağına ihtimal vermiyorum”. Yıllara yayılan bu yargılama sonucunda sanık sıfatıyla da olsa Türkiye’deki yargı mekanizmasına dair birinci elden tanıklığınız var. Türkiye’de yargı mekanizmasını sizce nasıl anlamalıyız?

Yargı iktidarın denetimine girmiş durumda. Türkiye’de daha önceleri de hak ihlalleri oluyordu, mahkemeler özgürlükleri kısıtlayıcı kararlar veriyorlardı, ancak bunlar yargı mensuplarının düşünce yapılarından, ideolojik biçimde belirlenen tehdit ve tehlike algılamalarından kaynaklanıyordu. Şimdi ise, iktidara yakın görüşte olan avukatların işe alınmaları; yargıç ve savcılarının terfilerini, görev yerlerini belirleyen üst kurulun iktidarın denetiminde olması; savcılarının siyasi aktörlerden talimat alır hale gelmeleri sonucunda yargı bağımsızlığını kaybetti. Mahkeme heyetlerinde, özellikle yüksek yargı kurumlarında hala hukuk insanları var hukuka uygun kararlar da çıkıyor. Ancak iktidarın taraf olduğu siyasi nitelikli davalarda bu yargıçlar azınlıkta kalıyorlar, ancak karşı oy yazılarıyla hukuksuz uygulamalara şerh koyabiliyorlar. (dikkat çekebiliyorlar).

“Türkiye’nin rotasının hukuk devleti ve gerçek bir demokrasi olma yönüne çevrileceğine inanıyorum”

Türkiye’nin AİHM kararını uygulamaması Avrupa Konseyi nezdinde bir ihlal prosedürüne yol açtı. Bu süreci nasıl değerlendiriyorsunuz? Türkiye’nin geleceği ile ilgili kaygılı mısınız?

İhlal prosedürü kapsamında AİHM 2019 tarihli ilk kararından sonraki gelişmeleri değerlendirdiği bu yılın Temmuz ayındaki ikinci kararı son derece önemliydi. Yapılanların ilk AİHM kararını yerine getirmemek için hukuku dolanmak olduğunu ortaya koydu. Bu karar ülkemizde hukuk normlarını savunan insanlar için öğretici ve cesaret verici olacak. Elbette, ülkemizde hukuk ve demokrasi normlarından uzaklaşma oldukça endişe verici. Ancak bu durumun değişeceğine, önümüzdeki seçimlerden sonra Türkiye’nin rotasının hukuk devleti ve gerçek bir demokrasi olma yönüne çevrileceğine inanıyorum.

Uluslararası kültürel işbirliği projelerinin barış ve demokrasiye katkısını nasıl değerlendiriyorsunuz? Dünya genelinde sivil toplum ve hak örgütlerinden nasıl beklentiniz var? Türkiye ile birlikte çalışan Avrupa’da kurulan STK ve kültür kurumlarına tavsiyeleriniz?

İnsanlık bir taraftan savaş, ayrımcılık, tiranlık gibi geçmişten miras kalan tehditlerle, diğer taraftan günümüz dünya düzeninin- ya da düzensizliğinin-, neo-liberal politikaların yarattığı gayri insani yaşama ve çalışma şartlarıyla karşı karşıya. Edgar Morin’in Başka Bir Yol kitabında vurguladığı gibi, siyaset ve sosyoekonomik ilişkiler üzerine etkili olacak, dayanışma ve sorumluluk duygularını geliştirerek her insanın kendisini dünya camiasının parçası olarak hissetmesini sağlayacak gerçekten evrenselci bir hümanizme ihtiyacımız olduğuna

Çizim: Murat Başol

Gezi davası algı yaratmaya yönelik bir gösteri davası olarak kurgulanmıştı

Karar karşısında gerek siyasi arenadan gerekse sivil toplumdaki itirazlar yükseldi. Bu tepkileri nasıl yorumluyorsunuz?

Tepkileri tabii, çok olumlu buluyorum. Önce de söylediğim gibi Gezi davası algı yaratmaya yönelik bir gösteri davası olarak kurgulanmıştı. Ancak, birçok şehirde milyonlarca yurttaşımızın kendi özgür iradeleriyle, katıldıkları bir halk hareketini planladıkları, başlattıkları ve yönettikleri iddiası gibi ideolojik bakış açısını yansıtan gerçek üstü bir suçlamayla hukuku ve demokrasiyi savundukları bilinen yedi kişinin ağır cezalara çarptırılması, yargının siyasi amaçlar için nasıl kullanıldığını gözler önüne serdi, bunun tüm yurttaşlar için bir tehlike teşkil ettiğinin daha iyi anlaşılmasını sağladı. Kanaatimce bu gösteri davası, planlananın aksine gerçeği göstermiş oldu.

“PEN International'ın networkü ve faaliyetlerinin önemli bir örnek olduğunu düşünüyorum. Dünya genelinde sivil toplum kuruluşları, kültür kurumları, hak örgütleri böyle bir yenilenmenin aktörleri olabilirler. Avrupa devletlerinden destek alan güçlü networkleri olan kültür kurumları bu misyonun piyонерliğini yapabilirler.”

inaniyorum. Bu dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan insanlar arasında sanat ve edebiyatın kurabildiği türden zihinsel ve duygusal köprüler kurulmasıyla, yeni bir siyaset anlayışıyla gerçek haline gelebilir. Bu bağlamda PEN International'ın networkü ve faaliyetlerinin önemli bir örnek olduğunu düşünüyorum. Dünya genelinde sivil toplum kuruluşları, kültür kurumları, hak örgütleri böyle bir yenilenmenin aktörleri olabilirler. Avrupa devletlerinden destek alan güçlü networkleri olan kültür kurumları bu misyonun piyонерliğini yapabilirler. Daha etkili olmaları için yerel kuruluşların da katılımıyla başkentler dışında farklı şehirlerde ortak kültür programları gerçekleştirmelerinin ve 'cultural hub'lar oluşturmalarının da işlevsel olacağını düşünüyorum.

Umarım ülkemde özgürlükleri genişletecek, hukukun üstünlüğünü sağlayacak siyasi dönüşüm gerçekleştiğinde bu tür işbirliklerinin katkısıyla, İstanbul gibi İzmir, Gaziantep, Diyarbakır da, hümanizm ve demokrasi değerlerini promote eden kültürel faaliyetlerin canlı olduğu, çevre ülkelerden kentlerle de yoğun ilişkilerin yaşandığı merkezler haline gelir.

Hapishanede okuduklarınız arasında favori yazarlarınız oldu mu? Şu anda kimleri okuyorsunuz?

Favori yazarlar listesi yapmaya kalkacak olursam bu çok uzun olur. Cezaevinde klasikleri de okuyorum. Yıllar sonra aynı eserleri okumak, unutmmuş olduğunuz şeyleri hatırlamanıza, yazarın meramını daha iyi anlamanıza imkan verdiğinden son derece heyecan verici oluyor. Ancak şunu söyleyeyim, daha önce aşına olmadığım Claudio Magris, Dag Solstad ve Olga Tokarczuk'un eserlerini 'keşfetmem' burada oldu, bunu cezaevinin bana kazandırdıkları hanesine ekliyorum. Sorularınız geldiğinde Orlando Figes'in 19. yüzyılda Avrupa'nın sanat kültür ortamını ve dinamiklerini son derece canlı biçimde anlattığı 'Europeans' kitabını bitirmiş, Dag Solstad'ın 'Armand V'sine başlamışım.

“Gezi, özgürlüklerin kısıtlanmasına ve tepeden inme politikalara karşı büyük bir halk hareketiydi”

Diğer Gezi sanıkları bize ilham verici röportajlar verdiler. Hepsi Gezi ruhunun Türkiye'de demokrasinin yenilmez özü olduğundan bahsetti. Gezi sizin için ne ifade ediyor ve Türkiye'de demokrasinin geleceğine dair umutlarınız neler?

Gezi ülkemizin birçok şehrine yayılan, özgürlüklerin kısıtlanmasına ve tepeden inme politikalara karşı büyük bir halk hareketiydi. Birçok şehirde milyonlarca yurttaşımız katıldı. Bu hareketin bir kumanda merkezi, beyni yoktu, ancak kalbi vardı, kalbi de İstanbul'un merkezinde, yerine alışveriş merkezi yapılması istenilen Gezi parkıydı. Çalışma ofisimin yakınlığının sağladığı avantajla sık sık parka gittim ve parkı, ağaçları korumak için orayı terk etmeyen, dayanışma içinde barışçıl bir şekilde parkta bulunan gençleri izleme, onlarla sohbet etme fırsatım oldu. Etik değerlere bağlılıkları, sorumluluk duyguları, farklı görüşlerde olmalarına rağmen birbirleriyle kardeşçe ilişkileri beni çok etkiledi. Gelecekte umutvar olmanın bir nedeni de bu gençleri tanımış olmam.

PEN Norveç üyelerine ve yöneticilerine selamlarımı ve bana büyük moral veren dayanışmaları için teşekkürlerimi iletiyorum.

Yolladığınız ilginç soruları cevaplamak benim için zevk oldu. Umarım ülkemdeki durumun daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmuş olurum. ■